

MƏDƏNİYYƏTLƏRARASI SƏRİŞTƏNİN İNKİŞAFINDA YENİ TEXNOLOGİYALAR DİL ÖYRƏNMƏ VASİTƏSİ KİMİ

Yeni texnologiyalar mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafına müsbət təsir edərək yeni dil öyrənilməsinə əhəmiyyətli dərəcədə asanlaşdırır. Interaktiv proqramlar, onlayn dil kursları, virtual dil mübadiləsi platformaları təmsilində yeni texnologiyalar, müxtəlif mədəniyyətlərdən olan insanlar arasındakı ünsiyyəti əlçatan edir, ana dilləri müxtəlif olan insanlar arasındakı əməkdaşlığı asanlaşdırır, qarşılıqlı anlaşmaya təkan verir (1, səh. 120).

İndiki zamanda ingilis dilini öyrənmək daha əlçatan olub, çünki yeni texnologiyaların inkişafı bunu daha da asanlaşdırır.

I Talki və ya Preply kimi onlayn dil platformalarından qeydiyyatdan keçərək ana dili ingilis dili olan şəxslərlə təkbətək video zənglər vasitəsilə ilə dərsləri öyrənmək mümkündür. Tandem və ya Conversation Exchange kimi veb saytlar isə ana dilimizi öyrənmək istəyən ingilis dillilərlə ünsiyyət qurmaq üçün şərait yaradır. Ümumiyyətlə, dil mübadiləsi saytları fərqli dil və fərqli mədəniyyətə məxsus insanlar arasındakı qarşılıqlı əlaqəni asanlaşdırır ki, bu da mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafına birbaşa təkan verir:

- Onlayn dil mübadiləsi saytları tələbələrə ana dilində danışanları qarşılıqlı ünsiyyət üçün birləşdirir. Bu birbaşa əlaqə yeni öyrənilənləri danışdığı dili, mədəni nüanslar və əsl mədəniyyət ifadələri ilə tanış edir.

- Bilirik ki, dil və mədəniyyət ayrılmaz şəkildə bir-biri ilə əlaqədardır. Dil mübadiləsini istifadə edənlər təkcə lüğət və qrammatikanı deyil, həm də mədəni konteksti, ənənələri və sosial normaları öyrənirlər.

- Onlayn söhbətlər zamanı tələbələr müxtəlif mədəniyyətlərdən olan insanların həyatı, təcrübələri və perspektivləri haqqında fikir əldə edirlər. Bu təcrübə birbaşa empatiyanı inkişaf etdirir, öyrənilənləri dünyaya müxtəlif perspektivlərdən baxmağa təşviq edir.

- Dil mübadiləsi bəzən fikir ayrılıqlarına səbəb ola bilər, onlayn saytlar münaqişələrin həlli bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün imkanlar yaradır. Mədəni keyfiyyətləri nəzərə alaraq anlaşılmaqlıqların həlli ünsiyyət və qarşılıqlı anlaşmanı təşviq edərək mədəniyyətlərarası səriştəni artırır.

- Onlayn platformalardakı birbaşa qarşılıqlı əlaqə tələbələrin başqa mədəniyyətlər haqqındakı stereotipləri və yanlış təsəvvürlərini qırır. Bununla da müxtəlif mədəniyyətlərə malik olan insanlarla tanışlıq qarşılıqlı hörmət və anlayışı inkişaf etdirir.

- Tələbələr ana dilində danışanlarla söhbətlərdə iştirak edərək başqa mədəniyyətlərə həssas olmağı da öyrənirlər.

- Onlayn dil platformaları müxtəlif mədəniyyətlərə məxsus nümayəndələri global əlaqələr ilə təmin edir. Bu qarşılıqlı əlaqə tələbələri geniş mədəni perspektivlərlə tanış edir.

Yeni dil öyrənilənlər üçün ən real dil təcrübəsini onlayn platformaları verir, çünki orada ana dilində danışanlarla söhbətlərdə iştirak etmək mədəni istinadlar və idiomatik ifadələr daxil olmaqla dilin nüanslarını dərinlən anlamağa yardımçı olur. Bu tətbiqləri istifadə edənlərin müntəzəm qarşılıqlı əlaqəsi adətləri və müxtəlif perspektivləri daha yaxından anlamağa təşviq edir. Beləliklə, dil öyrənilənlər onlayn görüşlərdə qarşılıqlı əlaqə zamanı başqalarının adətlərini, dəyərlərini və ənənələrini daha çox mənimsəyirlər. Bu da öz növbəsində mədəni həssaslığa töhfə verməklə mədəni fərqlər haqqında məlumatlılığı artırır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, onlayn söhbətlərdə tələbələr başqa-başqa mədəniyyətlərin üzləşdiyi gündəlik problemlər haqqında fikir əldə edirlər. Bu isə onlara müxtəlif perspektivləri və duyğuları qiymətləndirməyə imkan verərək birbaşa empatiya hissini inkişaf etdirir.

Onlayn dil öyrənmə proqramları tələbələrə mədəniyyətlərarası əlaqədə münaqişələrin həlli bacarıqlarını da aşılayır, çünki müxtəlif mədəni mənşəli insanlarla qarşılıqlı əlaqə bəzən anlaşılmaqlıqlara səbəb ola bilər. Dil öyrənmə platformaları inklüziv öyrənmə mühiti yaratmaqla müxtəlif mənşəli insanların rəğbətini qazanır. Bu cür inklüzivlik mədəniyyətlərarası səriştəni artırır və tələbələri müxtəlifliyi qiymətləndirməyə təşviq edir, mədəniyyətlər arasında körpü rolunu oynayır. (5, səh.70) Müxtəlif və global kontekstlərdə effektiv ünsiyyət bacarıqlarını və empatiyanı inkişaf etdirərək immersiv mədəni təcrübə təqdim edir. Duolingo, Babbel və ya Rosetta Stone kimi dil öyrənmə proqramlarından istifadə edərək söz ehtiyatını və qrammatik bilikləri artırmaq olar. Bizi bu işdə interaktiv dərslər, tapşırıqlar və testlər kömək edir, dil bacarıqlarının bütün aspektlərini təkmilləşdirir. Bu proqramlar strukturlaşdırılmış dərslər və interaktiv məşqlər təklif edir və mədəniyyətlərarası səriştəyə aşağıdakı yollarla müsbət təsir göstərir:

- Dil öyrənmə proqramları vasitəsilə ünsiyyət qarşılıqlı anlaşmanı daha da asanlaşdırır. Beləliklə, stereotiplər dağılır və yanlış təsəvvürlər aradan qalxır.

- Müxtəlif millətlərin adət və ənənələrinə hörmət və tolerantlığı artırmaqda dil öyrənmə proqramlarının böyük rolu var. Belə ki, bu proqramlar təkcə lüğət və qrammatika deyil, həm də mədəni qarşılıqlı anlayışları da aşılayır.

- Dil proqramlarının daha bir müsbət cəhəti tələbələrin həm dil öyrənib, həm də müxtəlif mədəniyyətlərdən olan insanlarla rahat ünsiyyət qura bilməsidir. Həmçinin dil biliyini artırıb daha intellektual söhbətlərdə iştirak etmək mümkündür.

- Yeni dil öyrənməklə fərqli perspektivləri başa düşməyə başlayırıq, bu da empatiyanı gücləndirir, çünki öyrənilənlər müxtəlif mədəniyyətlərdən olan şəxslərin təcrübələri, düşüncələri və emosiyaları haqqında daha çox məlumat əldə edirlər. - İnsanlar

⁷⁴ ADU-nun doktorantı

arasındaki mədəni anlaşılmaqlıqdan yaranan münaqişələrin həll olunmasında mədəniyyətlərarası səriştənin rolu danılmazdır. Dil öyrənmə proqramları tələbələrə bu cür anlaşılmaqlıqların aradan qaldırılmasına imkan yaradır, qarşılıqlı hörmət və ünsiyyəti artırır.

BBC Learning English və ya ESL-lab kimi dil öyrənmə veb saytları müxtəlif səviyyələrdə dil bilikləri üçün pulsuz dərslər, testlər və səs mənbələri təqdim edir. Həmin veb saytlar mədəniyyətlərarası səriştəyə dərin təsir göstərir: onlayn dil platformaları tələbələri videolar və real həyat dialoqları vasitəsilə orijinal dil ilə tanış edir. Ana dilində danışarlardan müxtəlif kontekstləri necə istifadə etdiyini dinləmək tələbələrə mədəni nüansları və müxtəlif ünsiyyət üslublarını anlamağa kömək edir. Bu saytlar yalnız lüğət və qrammatikanı deyil, həm də mədəni normaları, ənənələri və etiket qaydalarını öyrədir. Elə onlayn dil öyrənmə platformaları var ki, tələbələrə mədəni fərqlər və multikultural mühitdə hörmətli qarşılıqlı əlaqəni öyrətməklə mədəni həssaslıq təlimi təklif edir. Bu tətbiqlərdə yeni dil öyrənənlər ana dilində danışarl və müxtəlif mədəniyyətlərdən olan başqa tələbələrlə əlaqə saxlaya biləcəyi interaktiv məşqlər, viktorinalar və forumlar olur. Dil öyrənmə saytları qlobal öyrənənlər icması yaradır. Fərqli yerlərdən olan həmyaşıdları ilə əlaqə mədəniyyətlərarası ünsiyyəti, empatiyanı və tolerantlığı təşviq edərək mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafına təkan verir. Bu cür onlayn ünsiyyət zamanı dil maneələri ola bilər, platformalar belə problemləri aradan qaldırır. (4, səh.19) Mədəni fərqləri anlamaq tələbələrin mədəniyyətlərarası qarşılıqlı əlaqələrdə hörmətlə ünsiyyət qurma qabiliyyətini artırır. Burada əsas rol dil öyrənmə saytlarına düşür. Belə ki, bu veb saytlar ünsiyyət üslublarında, nəzakət normalarında və şifahi olmayan işarələrdə mədəni incəlikləri vurğulayır.

İngilis dilinin tədrisinə dair bir çox məlumatların yayımlandığı “YouTube”da bir sıra kanallar və podkastlar var. Onlar müxtəlif səviyyələri və mövzuları əhatə edir, dinləmə və danışmaq bacarıqlarını inkişaf etdirirlər.

Mədəniyyətlərarası səriştənin artırılmasında bu kanalların və podkastların aşağıda sadaladığımız rolları var:

- Podkastlarda biz tez-tez real həyat söhbətləri ilə qarşılaşırıq. Empatiya və mədəni müxtəlifliyi daha dərinləndirən anlamağa həyat təcrübələrini bölüşən müxtəlif mədəniyyətlərdən olan insanların hekayələrini dinləmək kömək edir.
- Müxtəlif məzmunlu çıxışlara yutub kanalları və podkastlarında rast gəlirik. Başqa-başqa mədəniyyətlərin izləyiciləri burada fərqli perspektivlərlə tanış olaraq öz bilgilərini genişləndirir, bu da mədəniyyətlərarası səriştəni inkişaf etdirir. Əlavə olaraq qeyd edə bilərik ki, tələbələr müxtəlif ləhcədə danışan şəxsləri dinləyərkən digər mədəniyyətlərə həssaslığı artır (2, səh. 28).

WordBrewery və ya FluentU kimi təhsil oyunları ingilis dili lüğəti və qrammatikasını interaktiv və əyləncəli şəkildə öyrədir.

Bu oyunlar həm də mədəniyyətlərarası səriştəyə aşağıdakı yollarla müsbət təsir göstərir:

- Təhsil oyunlarının əsas üstünlüyü oyunçuları müxtəlif mədəniyyətlərlə xas olan personajlarla və hekayə xətləri ilə tanış etməsidir. Bu cür tanışlıq mədəni məlumatlılığı artırır və öyrənənlərin dünya haqqında təsəvvürlərini genişləndirir.
- Oyunçular təhsil oyunlarında mədəni fərqlər və oxşarlıqlar haqqında dərinləndirən məlumatlar öyrənərək müxtəlif mədəniyyətlərdən olan şəxslərin yerinə düşünərək empatiyanı inkişaf etdirirlər. Beləliklə, dünyanı fərqli bir baxımdan qəbul edirlər.
- Bir çox oyun problemlərin həlli və münaqişələrin həllini əhatə edir. Bununla da tələbələr ortaq dil tapmağı və münaqişələri həll etməyi öyrənirlər.
- Multiplayer öyrənmə oyunları müxtəlif mədəniyyətlərin təsvirlərini təqdim edərək stereotiplərə meydan oxuya bilər.
- Təhsil oyunları əsas da ona görə seçilir ki, müxtəlif mədəniyyətlərə məxsus oyunçular arasında əməkdaşlıq yaradır. Hədəfləri eyni olanda birlikdə çalışmaq əməkdaşlığı, komanda işini və qarşılıqlı hörməti gücləndirir.
- Tarixi və ya mədəni parametrləri əks etdirən oyunlar oyunçulara müxtəlif mədəniyyətləri araşdırmağa və qiymətləndirməyə imkan verir.
- Onlayn öyrənmə oyunları həm də məsuliyyətli onlayn davranışlarını öyrədir. Bu da daha əhatəli bir onlayn mühit yaratmağa kömək edir.

Deməli, təhsil oyunları empatiya, dil öyrənmə, mədəni şüur, münaqişələrin həlli bacarıqları və müxtəlif mədəni kontekstlərdə əməkdaşlığı inkişaf etdirərək mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafı üçün önəmlidir (3, səh. 46).

Facebook və ya Reddit kimi sosial media platformalarında ingilis dili öyrənmə qruplarında digər tələbələrlə qarşılıqlı əlaqə qurmaq, resursları bölüşmək və sual verməklə dil öyrənməyi sürətləndirmək olar.

Sosial media platformaları və onlayn dil öyrənmə icmalarında tələbələr fərqli mədəniyyətlərin nümayəndələri ilə qarşılıqlı əlaqə zamanı perspektivləri genişləndirirlər. Yeni dil öyrənən şəxslər dil təcrübəsi ilə yanaşı müxtəlif mədəniyyətlərə məxsus qarşılıqlı anlaşma və hörməti öyrənərək mədəni ənənələri, adətləri və təcrübələrini artırır. Deyə bilərik ki, başqa mədəniyyətlərə məxsus insanlarla onlayn qarşılıqlı əlaqə onların təcrübələrini və problemlərini başa düşməyə imkan yaradır. Bu, ilk növbədə empatiyanı inkişaf etdirir. Sosial media istifadə edənlər dünyanın hər yerindən geniş fikir və məlumatlarla tanış olurlar. Ona görə də tənqidi düşüncəni inkişaf edərək müxtəlif mədəni və sosial perspektivləri qiymətləndirməyi bacarırlar.

Mədəniyyətlərarası səriştəni artırılmasında onlayn dil öyrənmə icmalarının rolu danılmazdır. Onlayn müzakirələrə qoşulmaq rəqəmsal ünsiyyət bacarıqlarını artırır, tələbələrə qlobal rəqəmsal mühitdə fikirləri aydın və hörmətlə ifadə etməyi öyrədir. Yeni dil öyrənən tələbələr müxtəlif mədəni təbəqələrdən olan şəxslərin onları necə xoş qarşıladığını və qiymətləndirdiyini hiss edirlər, bununla da inklüziv mühit yaranır (6, səh. 160).

Müxtəlif mədəniyyətlərə məxsus mədəni adətlərin, ənənələrin və sosial normaların öyrənilməsi dil öyrənmə proqramındakı dərslərə daxil edilib. Bu da tələbələrin müxtəlif mədəniyyətlər haqqında bilgilərini artırır, mədəni həssaslığı inkişaf etdirir. Burada qeyd edək ki, interaktiv məşqlər və simulyasiyalar təklif edən bir çox dil öyrənmə proqramları da mövcuddur.

Dil öyrənmə proqramları ünsiyyət üslubları və etiket qaydalarındakı mədəni fərqlər haqqında bilgilər verir. Bəzi dil öyrənmə proqramlarına ana dilində danışanlarla ünsiyyət təcrübəsi və nitqin tanınması kimi funksiyalar daxildir. Bu zaman tələbələr ünsiyyət bacarıqlarını təkmilləşdirməklə real mədəniyyətlərarası qarşılıqlı əlaqələri idarə etməyi öyrənirlər.

Bilirik ki, yeni bir dil öyrənərkən ardıcılıq və təcrübə vacibdir. Dil öyrənmə chatbotlarından müntəzəm istifadə ingilis dili biliklərini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Dil öyrənmə chatbotları bir neçə yolla mədəniyyətlərarası səriştəyə müsbət təsir göstərə bilər:

- İlk növbədə bu Chatbotlar interaktiv söhbətləri asanlaşdırır.
- Chatbotlarda ünsiyyət üslubları, etiket qaydaları və sosial normalardakı mədəni fərqlər haqqında dərslərə rast gələ bilirik.
- Dil öyrənmə Chatbotları tələbələrin qarşılıqlı əlaqə qurma qabiliyyətlərini artıraraq ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirir.

- Fərqli mədəniyyətlərdən olan insanların təcrübələrini və perspektivlərini anlamaqda belə chatbotlarının rolu böyükdür, bu zaman mədəniyyətlərarası səriştənin əsas komponenti olan empatiya inkişaf edir.

- Chatbotlar tələbələrdə mühakimə qorxusu olmadan dil bacarıqlarını inkişaf etdirməyə imkan verir. Bu cür genişləndirilmiş ünsiyyət müxtəlif mədəniyyətlərin nümayəndələri ilə qarşılıqlı əlaqə qurmağa təşviq edir.

- Münafişələrin həlli təcrübəsində də dil öyrənmə Chatbotlarının rolu böyükdür. Bu botlar tələbələrin mədəniyyətlərarası qarşılıqlı əlaqələrdəki münafişələrlə mübarizə qabiliyyətini artırır.

- Chatbotlarda tez-tez müxtəlif kontekstlərdə dil dərsləri keçirilir. Tələbələr yalnız dil bacarıqlarına yiyələnirlər, həm də mədəniyyətlərarası səriştələrini artıraraq mədəni xüsusiyyətlər, adət və ənənələr haqqında dünyagörüşlərini artırır.

- Dil öyrənmə zamanı bilik səviyyəsinin artırılmasında Chatbotların rolu danılmazdır, bu da tələbələrə müxtəlif mədəniyyətlərdən olan ana dilində danışanlarla daha effektiv ünsiyyət qurmağa imkan verir. Dil biliklərinin artırılmasının başqa bir üstünlüyü yeni öyrənənlərin özünə inamını artırır və mədəniyyətlərarası səriştəni inkişaf etdirir.

Ümumiləşdirsək, dil öyrənmə proqramı strukturlaşdırılmış dərslər, interaktiv təcrübələr, mədəniyyət anlayışı və mədəniyyətlərarası ünsiyyət imkanları təklif edir. Bu da mədəniyyətlərarası səriştənin inkişafına mühüm töhfə verir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Robotjazi, M. A. (2008). Language education: Intercultural communicative competence and curriculum.
2. Sercu, L. (2005). Testing intercultural competence in a foreign language.
3. R. L. Wiseman and J. Koester, Intercultural communication competence.
4. Полар Е.С. Интернет на уроках иностранного языка № 2, 3. – 2001.
5. Wiseman, R. L. (2002). Intercultural communication competence.
6. Moosmüller, A. (1995). Learning objectives in intercultural competence

Key words: communicative competence, technology, interactive, online platforms, effective communication, intercultural communication

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, технология, интерактивный, онлайн платформы, эффективное общение, межкультурное общение

New technologies in the development of intercultural competence as a language learning tool

Summary

This study delves into the dynamic relationship between emerging technologies and the cultivation of intercultural competence. Through a comprehensive review of current literature and empirical analysis, it is examined how innovative technologies, such as virtual reality, artificial intelligence, and online platforms, contribute to the enhancement of individuals' intercultural communication skills. The abstract highlights key findings regarding the effectiveness of these technologies in providing immersive cultural experiences, fostering cross-cultural understanding, and facilitating interactive learning environments. The implications of these advancements for educational and professional contexts are discussed, emphasizing the potential for technology-driven interventions to bridge cultural gaps and promote more inclusive global interactions.

Новые технологии в развитии межкультурной компетентности как средство изучения языка

Резюме

Это исследование углубляется в динамические отношения между новыми технологиями и развитием межкультурной компетентности. Посредством всестороннего обзора текущей литературы и эмпирического анализа рассматривается, как инновационные технологии, такие как виртуальная реальность, искусственный интеллект и онлайн-платформы, способствуют улучшению навыков межкультурного общения людей. В аннотации освещаются ключевые выводы относительно эффективности этих технологий в обеспечении захватывающего культурного опыта, содействии межкультурному пониманию и содействии созданию интерактивной среды обучения. Обсуждаются последствия этих достижений для образовательного и профессионального контекста, подчеркивая потенциальные возможности технологических мер по преодолению культурных разрывов и содействию более инклюзивному глобальному взаимодействию.

RƏYÇİ: dos. E.Vəliyeva